

דף מג.

עין משפט א.ב.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ב ה"ה

עין לעיל דף מב: עין משפט ג

עין משפט ג.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ב ה"ז

הַמוֹצָא תִּכְלֶת בְּשׁוּק אֶפְלוּ מָצָא חוּטִין פְּסוּקִין - פְּסוּלָה.
שְׁזוּרִין כְּשֶׁרָה). הַלּוּקָח טְלִית מְצִיץָת מִן הַשּׁוּק,
מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי הִיא בְּחֻזְקָתָהּ, מִן הַכּוֹתִי הַתָּגֵר כְּשֶׁרָה, מִן
הַהֲדִיּוֹט פְּסוּלָה:

כ. כסף משנה: המוצא תכלת בשוק אפילו מצא חוטין פסוקין ושזורין פסולין. בפ' בתרא דעירובין (דף צ"ו) א"ר אלעזר המוצא תכלת בשוק לשונות פסולין חוטין כשרים מ"ש לשונות דאמרי אדעתא דגלימא צבעינהו חוטין נמי אדעתא דגלימא שרנהו פירוש טואם בשזורין שזורין נמי נימא אדעתא דשיפתא דגלימא עייפינהו במופסקין דכולי האי ודאי לא טרחי אינשי אמר רבא וכי אדם טורח לעשות קמיע כמין תפילין דתנן בד"א בישנות אבל בחדשות פטור אלא אמר רבא טרח ולא טרח תנאי היא דתניא המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד חדשות ואחד ישנות דברי רבי מאיר ר' יהודה אוסר בחדשות ומתיר בישנות אלמא מר סבר טרח אינשי ומר סבר לא טרח אינשי והשתא דתני אבוה דשמואל בר רב יצחק אלו הן ישנות כל שיש בהם רצועות ומקושרות חדשות שיש בהם רצועות ולא מקושרו' דכ"ע לא טרח אינשי ופירש"י בשזורים שאין דרך לארגם. דשיפתא דגלימא שכן דרך להסך שזורין בשפתו שקורין אורי"ל. במופסקין דכולי האי לא טרח לחזור ולקשרן ולהסך אותן. וכי אדם טורח לעשות קמיע כמין תפילין ואפילו הכי חיישינן לה במתניתין דקתני חדשות פטור דילמא קמיע נינהו ולא מחללינן שבת עלווייהו. אחד חדשות שאין אדם טורח. והשתא דתני אבוה דשמואל דהאי חדשות כשיש בהם רצועות ואינן מקושרות כעין קשר של תפילין אלמא טעמא משום קשר דקשירה אב מלאכה. דכולי עלמא לא טרח דטעמא דחדשות לאו משום ספק קמיע הוא עכ"ל. נמצא לפי זה דקם ליה הלכתא כר' אלעזר דמכשיר בחוטין שזורין ומופסקין. ויש לתמוה על רבינו שכתב אפילו מצא חוטין פסוקין ושזורין פסולה וכבר השיגו הראב"ד. וחכמי לונג"ל שאלו שאלה זו מרבינו ז"ל והשיב להם ודאי אמת כדבריכם ובעיקר העתקתי לנוסחא שלי טעיתי וכך הם הדברים וכזה תקנו הנוסחא אפילו מצא חוטין פסוקין פסולה ואם שזורין כשרה עכ"ל: הלוקח טלית מצוייצת מן השוק וכו'. ברייתא פ' התכלת (מנחות מ"ג) ופרש"י מן הכותי אם תגר הוא כשרה דלא מרע נפשיה וזבין לה מישראל וכשרה:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שו"ע או"ח סימן כ פעיף א

א. הלוקח טלית מצויצת מא"י שאינו סוחר פסולה ל. אבל מסוחר ואומר שמישראל נאמן קנאן מ, מותר.

עין משפט ד.ה. הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ט

וּמִתֵּר לְהַכְנִס בְּצִיצִית לְבֵית הַכֹּסֶא וּלְבֵית הַמֶּרְחָץ.^י
נִפְסְקוּ לוֹ חוּטֵי לָבָן אוֹ תַּכְלֵת זֹרֶקוּ בְּאַשְׁפָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא

ל. מנחות מ"ו, והלוקח מסתם ישראל כשרה אם לא שהוא חשוד שאז פסולה, ב"ח. ודוקא לקח טלית מצויצת מתגר א"י כשרה אבל לקח ציציות לבד מא"י פסול, ט"ז ס"ק א', כה"ח אות ב'.

מ. כ"כ הרמ"א, אבל בלבוש משמע דא"צ שיאמר דמישראל נאמן קנאן אלא די שיאמר מישראל קנאן, כה"ח אות ד'.

סוחר שבא לעיר וקנו ממנו ציציות ואח"כ נודע שהוא גנב אותם לא קיימו מצות ציצית דהוי מצוה הבאה בעבירה דאפי' בשוגג יש מצוה הבאה בעבירה, פתחי עולם אות א'.

נ. כסף משנה: ומותר להכנס בציצית לבית הכסא ולבית המרחץ. כ"כ נימוקי יוסף בשם גאון והביא הוא ז"ל ראיה לדבר מדאמר בפרק התכלת (שם מ"ג) דר"י הוה מברך כל צפרא להתעטף בציצית משום דקסבר כל זמן שמניחה מברך עליה והא דלא הוה מברך אלא בצפרא משום דלא הוי שרי לגלימיה כוליה יומא ש"מ שמתור לעשות צרכיו בטלית מצויצת דאל"כ היה צריך לסלקו כשהיה עושה צרכיו ונמצא שהיה מברך עליו כמה פעמים ביום: נפסקו לו חוטי לבן או תכלת זורקו לאשפה וכו'. בפרק בני העיר (מגילה כ"ו: ת"ר תשמישי מצוה נזרקים אלו הן תשמישי מצוה סוכה לולב שופר ציצית. ופירש הר"ן דדוקא כשעבר מצותן וכ"כ בעיטור וכן הם דברי רבינו דלא שרי לזורקן לאשפה אלא דוקא בנפסקו ואפילו להשתמש בהם אוסר בשאלות שכתב שאסור לבני ישראל למעבד צורכיהו במידי דעביד למיפק ביה ידי חובת מצוה כגון חוטין הקבועין בטלית למיסר בהו מדעם א"נ הושענא לאורוחי ביה ואתרוג דמצוה למיכליה דילפינן מדם דאמר קרא במה ששפך יכסה שלא יהיו מצוות בזויות עליו דדוקא תשמישי מצוה בתר דאתעבדו בהו מצוה נזרקים ע"כ. ובהדיא אמר בפרק במה מדליקין (שבת כ"ב) דטעמא דאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו כמו גבי דם ואיבעיא להו מהו להסתפק מגויי סוכה כל שבעה ואמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם: ואסור למכור טלית מצויצת לעכו"ם וכו'. בפרק התכלת מנחות (דף מ"ג: ג) נשים ועבדים וקטנים פטורים וכו'. כבר נתבאר בפרק זה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים ועבדים פטורים. ומ"ש שכל קטן שיודע

מִצֹּה שֶׁאֵין בְּגוּפָה קִדְשָׁהּ. וְאִסּוּר לְמַכּוֹר טְלִית מְצִיצָת
לְכוֹתִי עַד שֶׁיִּתִּיר צִיצִיּוֹתֶיהָ. לֹא מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּגוּפָה קִדְשָׁהּ
אֶלָּא שֶׁמָּא יִתְעַטֵּף בָּהּ וַיִּתְּלֶנָּה עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל וַיִּדְמָה שֶׁהוּא
יִשְׂרָאֵל וַיִּהְרַגְנוּ. נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים פְּטוּרִין מִן
הַצִּיצִית מִן הַתּוֹרָה. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים שֶׁכָּל קָטָן שֶׁיּוֹדֵעַ
לְהִתְעַטֵּף חַיֵּב בְּצִיצִית כְּדֵי לְחַנְכוֹ בְּמִצְוֹת. וְנָשִׁים וְעֶבְדִּים
שֶׁרָצוּ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית מִתְעַטְפִּים בְּלֹא בִּרְכָּה. וְכֵן שֶׁאֵר
מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִהֵן אִם רָצוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָן
בְּלֹא בִּרְכָּה אֵין מְמַחִין בִּידָן. טְמֵטוֹם וְאַנְדְּרוּגִינוֹס חַיִּבִּין
בְּכָלֵן מִסָּפֵק לְפִיכָךְ אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא עוֹשִׂין בְּלֹא בִּרְכָּה:

עין משפט ו.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ח

מִתֵּר לְאָדָם לְלַבֵּשׁ צִיצִית בְּלִילָה • בֵּין בָּחַל בֵּין בְּשֶׁבֶת
וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ זִמְנָה וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִבְרֹךְ. וּמֵאִמְתִּי

להתעטף וכו'. ברייתא סוף פרק לולב הגזול (סוכה מ"ב:): ומ"ש ונשים ועבדים שרצו
להתעטף מתעטפים בלא ברכה וכן שאר מצות עשה שהנשים פטורות מהן וכו'. כתב ההגהות
שרש"י היה אוסר להם לברך וכדעת רבינו ודלא כר"ת שכתב שיכולים לברך: כתב הראב"ד
ונשים ועבדים וכו' א"א דוקא שאין בה כלאים וכו' מאי יומא טבא איכא עכ"ל. ויש לדחות
סעד זה דאי הלכה כר' יהודה לא יעביד להו בברכה והוה ס"ד דטפי עדיף מי שאינו מצווה
ועושה בלא ברכה ממי שמצווה ועושה בברכה. ומה שכתב בתחלה דדוקא בציצית שאין
בה כלאים. פשוט הוא ולא הוצרך רבינו לכותבו: טמטום ואנדרוגינוס חייבין בכולן מספק
וכו'. פשוט הוא:

ס. כסף משנה: ונראה לי שמ"ש רבינו מותר ללבוש ציצית בלילה. כשאין בו כלאים הוא
דאצטריך לאשמועין דאע"ג דלילה לאו זמן ציצית מותר ללבוש בו ציצית ולא עבר
משום כל תוסף ותו אשמועין דבשבת מותר לצאת בטלית מצוויצת אפילו בלילה דלאו
זמן ציצית הוא משום דציציות אינה משאוי אלא מנויי הבגד ותכסיסיו וכמ"ש בפ"ט
מהלכות שבת. ורבינו הגדול מהר"י אבוה"ב ז"ל כתב בביאורו לא"ח וז"ל כתב הרמב"ם

יִבְרַךְ עַל הַצִּיצִית בְּשַׁחַר. מְשִׁיכִיר בֵּין תְּכֵלֶת שְׂפָה לַלְבָן
שְׂפָה. וְכִיצַד מְבָרֵךְ עָלֶיהָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַתְּעִיף בְּצִיצִית.
וְכָל זֶמֶן שְׂמַתְעִיף בָּהּ בַּיּוֹם מְבָרֵךְ עָלֶיהָ קֹדֶם שְׂמַתְעִיף.
וְאֵינוּ מְבָרֵךְ עַל הַצִּיצִית בְּשַׁעַת עֲשִׂתָּהּ מִפְּנֵי שְׁסוּף
הַמִּצְוָה הוּא שְׂמַתְעִיף בָּהּ :

שו"ע או"ח סימן ח פעיף טז

יח. הישן עם טליתו בלילה צריך לברך עליו בבוקר ^ע אפי' שלא פשט מזו.

מותר ללבוש ציצית בלילה פירוש אפילו שיהיה בו כלאים בזמן שהיה תכלת דכיון דהותר
בזה הטלית כלאים שהיא מיוחדת ללבישה כל זמן שהוא רוצה ללבושה הותר עכ"ל.
ותמהני עליו שהרי כתב רבינו כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת גזירה שמא יתכסה
בה בלילה וכו' ואפילו בכסות המיוחדת ליום מיירי כמו שאכתוב בסמוך וא"כ הרי בהדיא
דטלית שיש בה כלאים אסור להתכסות בה בלילה בין אם היא כסות המיוחדת ליום בין
אם היא כסות המיוחדת ללילה ועוד שהרי כתב דכסות של פשתן אין מטילין בה תכלת
גזירה שמא יתכסה בה בלילה ומשמע דמהאי טעמא גופיה אין עושין לטלית של צמר חוטי
לבן של פשתן וכ"ש הוא דהא אפשר לקיים בו מצות תכלת בלא כלאים וכיון דביום אסרו
כלאים בציצית משום גזירה שמא יתכסה בה בלילה היאך אפשר לומר שמתיר ללבוש
בלילה טלית שיש כלאים בציציותיה אלא ודאי כדפרישית עיקר: ומאימתי מברך על הציצית
בשחר וכו'. נראה שלמד כן ממה שנתנו שיעור זה להתחלת זמן ק"ש שחרית בפ"ק דברכות
(דף ט':): ומברך להתעטף בציצית. בתוספתא דברכות פרק בתרא: וכל זמן שמתעטף בה ביום
מברך עליה. הכי אמרינן בפרק התכלת (מנחות דף מ"ג) כרבי דאמר תפילין כל זמן שמניחן
מברך עליהן. ומ"ש קודם שיתעטף. הוא שנתבאר בסוף הלכות ברכות כל המצות מברך
עליהן עובר לעשייתן. ומ"ש ואינו מברך על הציצית בשעת עשייתה מפני שסוף המצוה הוא
שיתעטף בה. בפרק התכלת (שם מ"ב:) אמרינן דלמ"ד חובת גברא הוא אינו מברך עליה
בשעת עשייתה משום דאין עשייתה גמר מצותה:

ע. והאר"י ז"ל לא היה מברך רק כשהיה מסירה לטבילה שהיה היסח הדעת בכוונות
הטבילה, וטוב א"כ לפטור הטלית קטן בישן בה בלילה בברכת הטלית גדול. כה"ח
אות ס"א.

טוב שלא יהיה בגד הטלית צבוע באדום משום שזה מורה על חטאים אלא בלבן שזה

אותו, וטוב למשמש בו בשעת הברכה.

הגה: וכך יעשה מי שלובש טליתו לפני שיאיר היום והגיע זמן העטיפה.

עין משפט ז. הרמב"ם הל' תפילין ופ"ת פ"ד ה"ז

תְּפִלִּין כָּל זְמַן שְׁמִנִּיחָן • מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן וְאֶפְלוּ חוֹלֵץ
וְלוֹבֵשׁ כִּמְהָ פְּעָמִים בְּיוֹם. וְכָל הַמְצוֹת כֵּלָן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם

סי' למחילה, ועוד הלבן הוא רחמים והאדום הוא דין.

פ. כסף משנה: תפילין כל זמן שמניחן וכו'. ברייתא פרק לולב וערבה (סוכה דף מ"ו)
תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהם דברי רבי וחכ"א אינו מברך אלא שחרית בלבד
ואסיקנא דהלכתא כרבי ואמר' בגמרא רבנן דבי רב אשי כל אימת דמשמשי בהו מברכי
וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בהלכות תפילין. ורבינו שהשמיטו נראה שהטעם מפני שהוא ז"ל
מפרש כפירוש ר"י שכתב הרא"ש דלא מברך אלא כשנשטמו ממקומם וממשמש בהם
להחזירם למקומם וזה לא היה צריך לכתוב דכיון שנשטמו ממקומם כשמחזירם למקומם
הנחה גמורה היא ובכלל כל זמן שמניחם מברך עליהם הוא. ואם נפשך לומר שהוא מפרש
כפירוש רש"י והתוספות דכל אימת דמשמשי בהו אפילו לא נשטמו מברכי עליהו צריך
לומר שהוא ז"ל מפרש שהיו מברכים לשמור חוקיו כמו שכתבו התוספות ומאחר דקי"ל
דבשעת סילוק תפילין אין מברכין לשמור חוקיו גם כשממשמש אין מברכין ומפני כך
השמיטו: וכל המצות כולן וכו'. פ"ק דפסחים (דף ז'): מימרא דשמואל והביאה הרי"ף
בהלכות תפילין: ומ"ש לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה וכו'. בפרק הקומץ
(מנחות ל"ה:): מאימתי מברך עליהם משעת הנחה עד שעת קשירה. ויש לדקדק בדברי
רבינו היכי קאמר דמשום דכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן לפיכך צריך לברך אחר
הנחה דאדרבא אם יברך קודם הנחה הוי טפי מברך קודם לעשייתן. וי"ל דבעינן שיברך
קודם עשייתן בסמוך וכדמשמע לישנא דעובר וקשירתן זו היא עשייתן ואם יברך קודם
הנחתן לא הוי עובר לעשייתן. ועי"ל שמ"ש לפיכך צריך לברך אקודם קשירתן קאי ולא
אאחר הנחה ולא אתא לאשמועינן אלא דלא נימא הנחתן זו היא עשייתן וצריך לברך קודם
הנחה דליתא אלא קשירתן זו היא עשייתן ולפיכך יכול לברך קודם קשירתן אע"פ שהוא
אחר הנחתן. ומ"ש צריך לברך ה"ק קודם קשירתן הוא דצריך לברך כדי שלא יהא אחר
עשייתן אבל אם רצה לברך קודם הנחתן הרשות בידו דהא דת"ר מאימתי מברך עליהם
משעת הנחתן לאו למימרא דקודם לכן לא יברך אלא לומר שאף משעת הנחתן יברך דשפיר
חשיב עובר לעשייתן, ואפשר שזה היה דעת רבינו ירוחם שכתב ומברך עליהם קודם הנחה
דהיינו עובר לעשייתן, אבל מדברי הרא"ש והר"ן בפרק לולב הגזול נראה כמו שכתבתי
בתחלה דאיהו מברך קודם הנחה:

קֹדֶם לַעֲשִׂיתָן. לְפִיכֹךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלָּה שֶׁל יָד
אַחֵר הַנִּתְּחָה עַל הַקְּבִירָת קֹדֶם קְשִׁירָתָן. שֶׁקְשִׁירָתָן זֶה הִיא
עֲשִׂיתָן:

שו"ע או"ח סימן כה סעיף יב

יב. יד. המניח תפילין כמה פעמים ביום צריך לברך עליהם ^א בכל פעם ^ק.
אפי' נשמטו ממקומם ^ר וממשמש בהם להחזירם למקומם צריך
לברך.

הגה: אם מחזיר אחד מהם של יד או של ראש למקומו מברך כמו במניח
תפלה אחת כמבואר בסי' כ"ז.

יב. טו. הזיזם ממקומם על דעת להחזירם מיד ג"כ צריך לברך.

הגה: וי"א שלא לברך ^ש.

יב. טז. מי שמניח תפילין של יד ובירך ובתחילת ^ח ההידוק נפסק הקשר של

^צ. עיין בכה"ח אות ע"ה, דאין אומרים ספק ברכות להקל נגד דברי האר"י ז"ל והזהור.
^ק. סוכה מ"ו, אבל אם בשעת חליצתן היה בדעתו לחזור ולהניחם א"צ לחזור ולברך,
וכמו שכתב בכה"ח אות ע"ח.

^ר. כתב השל"ה מה שלא נוהגים היום לברך עליהם בנשמטו ממקומם משום דמסתמא
בשעת התפלה אינו מסיח דעתו מהם והוי כחלצן ע"ד להחזירן, מ"א ס"ק כ"א.

^ש. וכ"כ בתה"ד בפסקים סי' ק"כ ולהלכה אין מברכים דגם נגד דעת מר"ן אמרינן סב"ל.
מ"מ בחלצן כדי להכנס לבית הכסא כתבו הפוסקים דצריך לברך, והמ"א בס"ק כ"ב יצא
לחלק אם בית הכסא רחוק בשדה מברך ואם לאו אינו מברך, וכ"כ הפמ"ג דכן נוהגים כמו
חילוקו של המ"א ודלא כהט"ז, וא"כ ספק ברכות להקל ואין מברכים בקרוב. כה"ח אות
ע"ח.

מ"מ אם חלצן והניח אח"כ תפילין אחרים לכ"ע מברך עליהם, שם באות ע"ט.

^ת. אבל אם אחר ההידוק שנעשתה מצותו נפסק צריך לחזור ולברך שכבר נגמרה המצוה,
ב"י. ויש חולקים בזה. והט"ז כתב דגם אחר ההידוק כל זמן שלא הניח של ראש עדיין

אבל אם הניח של ראש ואח"כ הותרו של יד מהדקם ומברך עליהם.

עין משפט זו. הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ח"ט

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרם
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

מִצּוֹה שְׂאִין בְּגוֹפָה קִדְשָׁה. וְאָסוּר לְמַכּוֹר טְלִית מְצִיצָת
לְכוֹתִי עַד שְׂתִיר צִיצִיּוֹתֶיהָ. לֹא מִפְּנֵי שֵׁשׁ בְּגוֹפָה קִדְשָׁה
אֶלָּא שֶׁמָּא יִתְעַטֵּף בָּהּ וַיִּתְּלֶנָּה עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל וַיִּדְמָה שֶׁהוּא
יִשְׂרָאֵל וַיִּהְרָגֶנּוּ. נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים פְּטוּרִין מִן
הַצִּיצִית מִן הַתּוֹרָה. וּמִדְּבָרֵי סוּפְרִים שֶׁכָּל קֶטֶן שְׂיֻדַּע
לְהִתְעַטֵּף חַיֵּב בְּצִיצִית כְּדֵי לְחַנְכוֹ בְּמִצּוֹת. וְנָשִׁים וְעֶבְדִּים
שָׂרְצוּ לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית מִתְעַטְפִּים בְּלֹא בִּרְכָּה. וְכֵן שָׂאֵר
מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִהֶן אִם רָצוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָן
בְּלֹא בִּרְכָּה אֵין מִמַּחֲזִין בִּידָן. טְמֻטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס חַיִּבִּין
בְּכָלֵן מִסָּפֵק לְפִיכָךְ אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא עוֹשִׂין בְּלֹא בִּרְכָּה:

צורכייהו במידי דעביד למיפק ביה ידי חובת מצוה כגון חוטין הקבועין בטלית למיסר בהו
מדעם א"נ הושענא לאורוחי ביה ואתרוג דמצוה למיכליה דילפינן מדם דאמר קרא במה
ששפך יכסה שלא יהיו מצוות בזויות עליו דדוקא תשמישי מצוה בתר דאתעבדו בהו מצוה
נזרקים ע"כ. ובהדיא אמר בפרק במה מדליקין (שבת כ"ב) דטעמא דאסור להרצות מעות
כנגד נר חנוכה כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו כמו גבי דם ואיבעיא להו מהו להסתפק
מנויי סוכה כל שבעה ואמר רב יוסף אבוהון דכולהו דם: ואסור למכור טלית מצוייצת
לעכו"ם וכו'. בפרק התכלת מנחות (דף מ"ג): נשים ועבדים וקטנים פטורים וכו'. כבר נתבאר
בפרק זה שהיא מצות עשה שהזמן גרמא ונשים ועבדים פטורים. ומ"ש שכל קטן שיודע
להתעטף וכו'. ברייתא סוף פרק לולב הגזול (סוכה מ"ב:): ומ"ש ונשים ועבדים שרצו
להתעטף מתעטפים בלא ברכה וכן שאר מצוות עשה שהנשים פטורות מהן וכו'. כתב ההגהות
שרש"י היה אוסר להם לברך וכדעת רבינו ודלא כר"ת שכתב שיכולים לברך: כתב הראב"ד
ונשים ועבדים וכו' א"א דוקא שאין בה כלאים וכו' מאי יומא טבא איכא עכ"ל. ויש לדחות
סעד זה דאי הלכה כר' יהודה לא יעביד להו בברכה והוה ס"ד דטפי עדיף מי שאינו מצווה
ועושה בלא ברכה ממי שמצווה ועושה בברכה. ומה שכתב בתחלה דדוקא בציצית שאין
בה כלאים. פשוט הוא ולא הוצרך רבינו לכותבו: טומטום ואנדרוגינוס חייבין בכללן מספק
וכו'. פשוט הוא:

שו"ע או"ח סימן יז סעיף ב

- ב. נשים ועבדים פטורים ^ה משום שזו מצות עשה שהזמן גרמא.
- הגה: מ"מ אם רוצים להתעטף ולברך הרשות בידם ^י כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא, אך זה נראה כיוהרא וע"כ אין להן ללבוש ציצית ^ז הואיל ואין זה חובת גברא ^ח שיקנה לו טלית כדי להתחייב בציצית.
- ג. טומטום ואנדרוגינוס חייבים מספק וע"כ יתעטפו בלא ברכה.
- הגה: ולפי מה שנהגו הנשים לברך גם הם יברכו ^ט.

עין משפט ט. הרמב"ם הל' בלי המקדש פ"ח הי"א

בְּגֵדֵי כְהֻנָּה מִתֶּר לַהֲנוֹת בָּהֶן. ^י לְפִיכָךְ לְבָשָׁם בְּיוֹם עֲבוֹדָתוֹ וְאֶפְלוּ שְׂלֹא בַשְׂעֵת עֲבוֹדָה חוּץ מִן הָאֲבֵנֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁעֲטָנָה:

- ה. ואפי' מתלבשים בטליתות שיש להם ד' כנפות.
- ו. ^ו ע"פ סברת ר"ת, והביאו דבריו התוס' והרא"ש בפ' בתרא דר"ה דף ל"ג ע"א, ובקידושין ל"א ע"א. ועיין בב"י שדעת רש"י כדעת רמב"ם שאין להן לברך. ובברכי יוסף בסי' תרנ"ד אות ב' כתב שאחר זמן בא לידו קונטרס מרבינו יעקב ממרו"ש שהיה שואל מן השמים ומשיבים לו, ושאל ע"ז והשיבו לו שהרשות בידן לברך וסיים דאילו מר"ן היה רואה תשובה זו ודאי דהיה פוסק כן, ועיין בכה"ח אות ד'.
- ז. ^ז וגם יש בזה משום לא ילבש גבר, לבוש. ומדברי האר"י ז"ל מפורש דאין הנשים שייכות במצוה זו.
- ח. ומש"כ בשו"ע סי' י"ט סעיף א' דציצית חובת גברא שם בא לאפוקי ממ"ד חובת מנא, אבל לא בא לומר שחייב האדם לקנות לעצמו טלית ומה שקרא לו חובת גברא היינו שאם בא ללבוש בגד בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית. וא"כ נתבאר שהציצית חובת גברא ולא חובת גברא ושניהם לקולא, כה"ח אות ו'.
- ט. נשים שפטורות ומביאות עליהם חיוב ולברך כסברת ר"ת, אם הם מוסיפות במצוה עוברות על כל תוסף, כה"ח אות ח'.
- י. כסף משנה: בגדי כהונה מותר ליהנות בהם וכו'. בעיא דאיפשיטא בר"פ בא לו (דף ס"ח ס"ט). ומ"ש חוץ מן האבנט וכו'. שם ובפ"ק דתמיד אהא דתנן לא היו ישנים בבגדי

הרמב"ם הל' ציצית פ"י הל"ב

כֹּהֲנִים שֶׁלִּבְשׁוּ בִּגְדֵי כֹהֲנָה שֶׁלֹּא בִשְׁעַת עֲבוּדָה אָפְלוּ בַּמִּקְדָּשׁ לֹקֵיץ מִפְּנֵי הָאֲבֵנֹת שֶׁהוּא כֹּלָאִים וְלֹא הִתְרוּ בוֹ

קדש אלא פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם אמרינן (דף כ"ז) נהי דניתנו ליהנות בהם תיפוק ליה משום איסורא דכלאים הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג בשאר ימות השנה לא זהו אבנטו של כהן הדיוט אלא למ"ד אבנטו של כ"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט כלומר דשל הדיוט הוי של כלאים מאי איכא למימר וכבר נתבאר בר"פ זה שרבינו פוסק כמ"ד דאבנטו של כהן הדיוט הוי של כלאים ואע"ג דאסיק התם רב אשי דבגדי כהונה לית בהו משום כלאים משום דקשים הם היינו לענין הצעה אבל ללבוש אפילו שהם קשים אסור ולפיכך כתב רבינו דאבנט אסור לכהן הדיוט ללבוש אלא בשעת עבודה והוא הדין לכהן גדול בשאר ימות השנה שאז אבנטו כלאים כשל כהן הדיוט ולא נקט רבינו כהן הדיוט אלא לאפוקי כהן גדול ביה"כ: וכתב הראב"ד א"א לא מחזור מן הגמרא הכי אלא כל היום מותר במקדש עד כאן לשונו. ונראה שטעמו משום דמייתי שם בגמרא ברייתא דקתני בגדי כהונה היוצא בהם למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר ומשמע להרב רבי אברהם בן דוד דמדסתים ותני בגדי כהונה אף אבנט בכלל ומשמע ליה דבכל ענין שרי להו אף משום כלאים ורבינו משמע ליה דהאי ברייתא לאו לענין היתר כלאים מיתניא אלא לענין היתר הנאת בגדי כהונה וכדמסיים בה מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אבל היתר אבנט שהוא כלאים אינו אלא בשעת עבודה בלבד וכדאמרינן בריש ערכין (דף ג'): בהדיא גבי כלאים דאשתרי גבי כהנים נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אשתרי ויש לתמוה על הראב"ד מההיא דערכין וצריך לדחוק ולומר שהוא מפרש דעידן עבודה לאו דוקא אלא הוה ליה כאילו אמר במקדש אלא משום דבמקדש דשרינן שלא בשעת עבודה טעמא משום דבמקום עבודה הוא מגו דאשתרי בשעת עבודה אשתרי אף שלא בשעת עבודה מש"ה נקט בעידן עבודה ומפני שראה הראב"ד חולשת דברים אלו לא כתב דבריו כגזור אומר להשיג:

ב. כסף משנה: כהנים שלבשו וכו'. בריש ערכין (דף ג'): דכהנים דאשתרי כלאים לגבייהו וכו' נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אשתרי ומשמע דכל שלא בשעת עבודה אפי' במקדש אסור דאם לא כן לא הוי ליה לאפלוגי אלא בין מקדש לחוץ למקדש: וכתב הראב"ד א"א טעה בזה שהרי אמרו ביומא פ' בא לו כ"ג וכו'. וי"ל שמה שהקשה מדאמרינן בר"פ בא לו בגדי כהונה היוצא בהם למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר י"ל דהתם לאו משום כלאים קאמר אלא משום משתמש בבגדי קדש וכדמסיים בה מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם אבל הבגד של כהונה שיש בו כלאים שלא בשעת עבודה במקדש אע"ג דלית ביה משום משתמש בבגדי כהונה משום כלאים מיהא אית ביה. ומ"ש עוד ומאי דקאמר נמי מפני האבנט שהוא כלאים אינו דאטו חשן ואפוד מי לית בהו כלאים עכ"ל. איני יודע איך כתב בלשון הזה דאטו משום

אֵלָא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה שְׁהִיא מְצוֹת עֲשֵׂה כְּצִיצִית: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת כְּלָאִים בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ז

עין משפט י.כ.

כְּסוֹת שֶׁל פֶּשֶׁתָּן לֵאמֹר אֵין מְטִילִין בָּהּ תְּכֵלֶת אֶלָּא עוֹשִׁין הֶלְבֵן בְּלִבָּד שֶׁל חוּטֵי פֶשֶׁתָּן. לֹא מִפְּנֵי שְׁהַצִּיצִית נִדְחִית

דהוי חשן כלאים אבנט אינו כלאים והכי הל"ל אטו ליכא כלאים אלא אבנט הא חשן ואפור נמי איכא בהו כלאים. וזהו תירוצו מבואר דרבינו לא נקט מילתיה בבגדי כ"ג שאינו לובש אלא מימים ימימה אלא בבגדי כהן הדיוט מיירי שהם נוהגים תמיד דיקא נמי קתני כהנים שלבשו בגדי כהונה. אבל אי קשיא הא קשיא דאמרין בפרק בא לו בגדי כהונה קשים הם אצל כלאים. וי"ל דלא אמרן כן אלא להצעה דלא מיתסרא אלא מדרבנן אבל להעלאה דאסירא מדאורייתא אפילו בקשין אסור וכן משמע במה (שכתבתי) דאיתא בריש ערכין:

ל. כסף משנה: כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת וכו'. שם מנחות (דף מ') ת"ר סדין בציצית ב"ש פוטרם וב"ה מחייבין והלכה כב"ה א"כ למה אסרוה אמר רבא שמא יקרע סדינו בתוך שלשה ויתפרנו ורחמנא אמר תעשה ולא מן העשוי ר"ז אמר גזירה משום כסות לילה. וכתבו התוספות משום כסות לילה פירש ר"ת דכן עיקר כדאיתא בפרק ב"מ (שבת כ"א:) ואינהו סבור משום כסות לילה. ובפרק ב"מ כתבו התוספות שרש"י כתב בתשובה שלא גזרו אלא על התכלת אבל במינו חייב וכן דעת רבינו והרי"ף ז"ל: ומ"ש שמצות הציצית ביום ולא בלילה וכו' וסומא חייב בציצית וכו'. גם זה בפרק התכלת (מנחות מ"ג) ת"ר הכל חייבים בציצית כהנים לויים וישראלים נשים ועבדים ר"ש פוטר בנשים מפני שמ"ע שהז"ג הוא וכל מ"ע שהז"ג נשים פטורות מ"ט דר"ש דתניא וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראייה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראייה. וכתב הרי"ף דהלכה כר"ש וכ"כ הרא"ש בשם ר"ת והביא ראיה מכמה דוכתי ואע"ג דאשר תכסה בה איצטריך לחייב טלית בעלת חמש כנפים הא אמרינן בגמרא דלר"ש מאשר נפקא ופירש"י אשר ריבויא הוא ואייתר תכסה בה לרבות כסות סומא: ונראה מדברי רבינו שאפילו בכסות המיוחד ליום יש בו משום כלאים אם לובשו בלילה שהרי כתב גזירה שמא יתכסה בה בלילה משמע דאכסות יום קאי שאם לא כן הל"ל גזירה משום כסות לילה כלישנא דגמרא. ועוד שכתב אח"כ מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה בין בחול בין בשבת ואע"פ שאינו זמנה ובלבד שלא

מִפְּנֵי הַשְּׁעִטָּה אֵלָּא גִזְרָה מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁמָּא יִתְכַּסֶּה בָּהּ
בְּלִילָה שְׂאִינָה זְמַן חֵיוֹב צִיצִית וְנִמְצָא עוֹבֵר עַל לֹא
תַעֲשֶׂה בַּעֲת שְׂאִין שֶׁם מִצְוֹת עָשָׂה. שְׁחוּבַת הַצִּיצִית
בַּיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ', בַּשָּׁעַת רְאִיָּה.
וְסוּמָא חֵיב בְּצִיצִית, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רוֹאֶה אַחֲרֵים
רוֹאִין אוֹתוֹ:

שו"ע או"ח סימן יז סעיף א

א. סומא חייב בציצית^מ, הגם שכתוב "וראיתם אותו" נתרבה מאשר
תכסה בה, והפסוק "וראיתם אותו" בא למעט כסות לילה.

דף מג:

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג ח"ג

עין משפט א.

'עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתֶךָ בְּעֵלְת אַרְבַּע^נ וְלֹא בְּעֵלְת
שְׁלֹשׁ. אִם כֵּן בְּעֵלְת אַרְבַּע וְלֹא בְּעֵלְת חֲמִשׁ. תִּלְמוּד

יברך ומאימתי יברך על הציצית בשחר וכו'. הרי שסתם וכתב שאינו מברך על הציצית
בלילה ומברך עליו בשחר ולא חילק בין כסות המיוחד ליום לכסות המיוחד ללילה:

מ. מנחות מ"ג ע"ב, ופשוט שיכול לברך אך יבדוק אותם תחלה במשמוש ידיו או יבקש
מאחר לבדקם, וכן המנהג, ולא אמרינן ספק ברכות להקל הואיל שיש פוטרם אותו,
דבמקום מנהג לא אמרינן סב"ל, כה"ח אות ב'.

נ. כסף משנה: על ארבע כנפות כסותך בעלת ד' וכו'. ברייתא בפרק התכלת (שם מ"ג):
וכן פסקו הרי"ף והרא"ש וסמ"ג והא דתניא בספרי על כנפי בגדיהם אף בעלי ג' ובעלי
ה' ובעלי ו' ובעלי ז' ובעלי ח' כבר כתב הרא"ש דהכי פי' אי לא כתיב אלא על כנפי
בגדיהם ה"א דכל כנפים שיש לבגד אמרה תורה לעשות ציצית הן מעט הן הרבה ת"ל על
ארבע כנפות ונתמעטו מעט והרבה בעלת שלש פסול אף אם הטיל בעלת ארבע בעינן
ולכא, ונתמעטה בת חמש ויותר שאין להטיל בכל הכנפים אלא בארבע מהם עכ"ל. וכן

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

לומר 'אשר תכסה בה' אפלו בעלת חמש או יותר על זה. ולמה אני מחיב בעלת חמש ופזטר בעלת שלש ושתייהן אינן בעלי ארבע כנפות. מפני שיש בכלל החמש ארבע. לפיכך כשהוא עושה ציצית לבעלת חמש או שש אינו עושה אלא לארבע כנפים המרחקות זו מזו מאותן החמש או השש בלבד. שנאמר על ארבע כנפות כסותה:

שו"ע או"ח סימן י סעיף א

א. טלית שאין לה ד' כנפות פטורה ^ס, יש לה יותר מד' חייבת ^ע.

משמע בסוף פרק הקומץ (מנחות דף ל"ז:) דאינו מטיל אלא בד'. ומה שכתב רבינו המרוחקת זו מזו. נראה דמסברא אמר כן:

ס. ממנחות מ"ג. מברייטא שם וכן פסק הר"ף ורמב"ם והרא"ש, וישנם ראשונים שפסקו דגם בעלת ה' פטורה ע"כ ירא שמים לא ילבש אלא טלית בת ד' כנפות ולא יותר, מ"א ס"ק א'.

וואם נעשה עגול אחרי שהטיל בה הציצית אין בכך כלום דאחר שעת העשייה אנו הולכים והיה בשעת עשיית הציצית ד' כנפות מרובעים, כה"ח אות ב'.

ע. ומטיל בה ד' ציציות בד' כנפות המרוחקות זו מזו ואם הטיל בה ה' ציציות עובר על בל תוסיף, מ"א ס"ק ב'. וצריך להתיר כל הציציות ולקושרם לצאת מידי מחלוקת, כה"ח אות ג'.

אם נקדע טליתו יזהר לתופרה מיד שלא תהיה בת ו' כנפות ויש מי שפוטרה מציצית, ואם נקדע ברובה צריך להתיר הציציות ולתופרה ואח"כ להטילם שוב בחזרה, כה"ח אות ז'.

עין משפט ב.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ג הי"ב

לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֹהִיר בְּמַצּוֹת צִיצִית * שֶׁהָרִי הַכָּתוּב
שֶׁקָּלָה וְתָלָה בָּהּ כָּל הַמַּצּוֹת כֵּלָן שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ
וַיִּזְכְּרוּם אֶת כָּל מַצּוֹת יי'':

עין משפט ג.

שו"ע או"ח סימן כד פעיף ו

ז. גדול עונש המבטל מצות ציצית * ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ
וכו'.

והזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה ק.

עין משפט ד.

הרמב"ם הל' תפילין וס"ת פ"ו הי"ג

חֵיב אָדָם לְהִזָּהֵר בְּמִזְוָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא חוֹבַת הַכֹּל תָּמִיד.
וְכָל זְמַן שֶׁיִּכָּנֵס וַיֵּצֵא יִפְגַּע בִּיְחֹוד הַשֵּׁם שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וַיִּזְכֹּר אֶהְבָּתוֹ וַיַּעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ וּשְׁגִיּוֹתָיו בְּהִבְלִי
הַזְּמַן. וַיֵּדַע שֶׁאֵין דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים
אֵלָּא יִדְעֶת צוּר הָעוֹלָם. וּמִיָּד הוּא חוֹזֵר לְדַעְתּוֹ וְהוֹלֵךְ

פ. כסף משנה: לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות
שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. [בפרק התכלת דף מ"ג]:

צ. בפסחים קי"ג ע"ב אמרו שז' מנודים לשמים ואחד מהם מי שאין לו ציצית בבגדו.

ק. דכתיב "וראיתם אותו" וכתיב "את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד" טור וב"י. ופירש
הלבוש ד"אותו" "אותו" מתפרש בשניהם כלפי הקב"ה ועוד עיין מ"ש בשבת ל"ב
ע"ב כל הזהיר בציצית. ובמנחות מ"ג ע"ב.

ו. וכתב בשל"ה שע"י הסתכלות בכנף הציצית מסיר הכעס, וכן כנ"ף בגמטריה כעס,
וע"י אחיזת הציציות בידו וההסתכלות בהם יסיר הכעס ממנו.
ועוד אמרו בתיקונים תיקון ח"י דציצית היא סגולה להיות מכוסה מכל המזיקין ומלאכי
חבלה כי היא אור המקיף, וכן ניצול מעין הרע ע"פ הזהר בפ' שלח. ועוד המקיים מצות
ציצית כתיקונה יזכה בעבודה לתחיית המתים, ועיין בכה"ח אות כ"ה.

בְּדַרְכֵי מִישָׁרִים. אָמְרוּ חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִים כָּל מִי שֵׁשׁ לוֹ
תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וּבִזְרוּעוֹ וְצִיצִית בְּבִגְדוֹ וּמְזוֹזָה בְּפֶתְחוֹ
מִחֶזֶק הוּא שְׁלֹא יִחָטֵא שְׁהָרִי יֵשׁ לוֹ מְזִכְרֵי רַבִּים וְהֵן
הֵם הַמְּלָאכִים שֶׁמַּצִּילִין אוֹתוֹ מִלְּחָטֵא שֶׁנֶּאֱמַר 'חֲנָה
מִלֵּאָה יִי' סָבִיב לִירָאִיו וַיִּחַלְצֵם'.

עין משפט ה. הרמב"ם הל' ציצית פ"ב ה"א

תְּכֵלֶת הָאֱמוּרָה בַּתּוֹרָה רַ בְּכָל מָקוֹם הִיא הַצֶּמֶר הַצְּבוּעַ
כְּפֶתוֹךְ שֶׁבִּכְחַל. וְזוֹ הִיא דְמוּת הָרָקִיעַ הַנִּרְאִית לְעֵין
הַשֶּׁמֶשׁ בְּטֶהְרֹו שֶׁל רָקִיעַ. וְהַתְּכֵלֶת הָאֱמוּרָה בְּצִיצִית
צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה צְבִיעָתָה צְבִיעָה יְדוּעָה שֶׁעוֹמֶדֶת בִּיפִיָּה
וְלֹא תִשְׁתַּנֶּה. וְכָל שֶׁלֹּא נִצְבֵּעַ בְּאוֹתָהּ צְבִיעָה פָּסוּל
לְצִיצִית אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּעֵין הָרָקִיעַ. כְּגוֹן שֶׁצָּבְעוּ
בְּאַסְטִיס אוֹ בְּשָׁחֹר אוֹ בְּשָׁאָר הַמְּשַׁחֲרִין הָרִי זֶה פָּסוּל
לְצִיצִית. רַחֵל בַּת עֵז צִמְרָה פָּסוּל לְצִיצִית:

ר. כסף משנה: תכלת האמורה בתורה וכו' וזו היא דמות הרקיע וכו'. כתב כן משום דתניא
בפ' התכלת (מנחות מ"ג) מה נשתנה תכלת מכל הצבעונין מפני שהתכלת דומה לים
וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם
השמים לטוהר וכתוב אבן ספיר דמות כסא: והתכלת האמורה בציצית צריך שתהא צביעתה
צביעה ידועה שעומדת ביפיה ולא תשתנה וכו'. מתבאר בפ' התכלת (שם מ"ב:): רחל בת עז
וכו'. בפ"ב דבכורות (דף י"ז) אמרינן שהכל מודים שצמרה פסול לתכלת ואמרי' נמי שהכל
מודים שאין לוקין על צמרו משום כלאים וא"כ לא חשיב צמר כלל ואינו פוטר בציצית
אלא במינו דוקא:

עין משפט ו.

הרמב"ם הל' ציצית פ"ב ה"ט

קָשָׁה עֲנֹשׁ מִי שֶׁאֵינוֹ מְנִיחַ לְבָן שׁ יוֹתֵר מֵעֲנֹשׁ שֶׁלֹּא הֵנִיחַ
תְּכֵלֶת לְפִי שֶׁהִלָּכָן מְצוּי לְכָל וְהִתְכַּלֵּת אֵינוֹ מְצוּיָה בְּכָל
מָקוֹם וְלֹא בְּכָל זְמַן מִפְּנֵי הַצָּבֵעַ שֶׁאֲמַרְנוּ:

עין משפט ז.

הרמב"ם הל' תפילה ונשיאת כפים פ"ז הי"ד

חַיֵּב אָדָם לְבָרֵךְ ה' מֵאָה בְּרָכוֹת בֵּין הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. וְיֵמָּה הֵן
מֵאָה בְּרָכוֹת אֱלֹהֵינוּ. כ"ג בְּרָכוֹת שֶׁמְנִינֵנוּ בְּפֶרֶק זֶה. וְשֶׁבַע
בְּרָכוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שְׁחֲרִית וְעֶרְבִית לְפָנֶיהָ
וְלֵאחֲרֶיהָ. וְכִשְׁמַתְעִיטָה בְּצִיצִית מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית. וְכִשְׁלֹבֵשׁ תְּפִלִּין מְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה יי'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ
תְּפִלִּין. וְשֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת שֶׁבְּכָל תְּפִלָּה מֵהֵן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה
בְּרָכוֹת הֵרִי שְׁמוֹנִים וְשֵׁשׁ בְּרָכוֹת. וְכִשְׁהוּא אוֹכֵל שְׁתֵּי
סְעֻדוֹת שֶׁל יוֹם וְהַלַּיְלָה מְבָרֵךְ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת. שֶׁבַע
בְּכָל סְעֻדָּה. אַחַת כְּשִׁיטֵל יָדָיו תְּחִלָּה. וְעַל הַמָּזוֹן אַחַת

ש. כסף משנה: קשה עונש מי שאינו מניח לבן וכו'. בפרק התכלת (דף מ"ג):

ת. כסף משנה: חייב אדם לברך וכו'. כתב הר"ף בסוף ברכות גרסין בפרק התכלת
מנחות (דף מ"ג): תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום
א"ר חייא בר איואי בשבתות וי"ט דלא נפיש ברכות ממלו להו באספרמקי ומגדי פירוש
במיני בשמים ומגדים. ובירושלמי סוף ברכות תני בשם ר"מ אין לך אדם מישראל שאינו
עושה מאה מצות בכל יום קורא שמע ומברך לפניו ולאחריה אוכל פתו ומברך לפניו
ולאחריה ומתפלל ג' פ' י"ח וחוזר ועושה שאר מצות ומברך עליהם:

בְּתַחֲלָה וְשֵׁלֶשׁ בְּסוֹף וְעַל הַיַּיִן לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו הָרִי שֶׁבַע
בְּרָכוֹת הָרִי מֵאָה בְּרָכוֹת בֵּין הַכֹּל:

שו"ע או"ח סימן מו סעיף ג

ג. ב. חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות א.

עין משפט זז. שו"ע או"ח סימן רצ סעיף א

א. בשבת ירבה ב באכילת פירות ומגדים ומיני ריח כדי להשלים מנין
מאה ברכות.

הגה: ואם רגיל בשינת צהרים אל יבטלנו ג כי עונג הוא לו.

א. מנחות מ"ג. והטעם כתב בטור לפי שהיו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל ותיקן
דוד הע"ה ע"ז לברך מאה ברכות בכל יום, ט"ז ס"ק ג'.

וְצִרִיךְ אָדָם לִיזָהָר בַּעֲת אֲמִירַת הַבְּרָכוֹת לְכוּיֵן פִּירוּשׁ הַמִּילוֹת שֶׁלֹּא יַחֲסֹר מֵהֶם שׁוֹם
תִּיבָה אוֹתָו וְעֵנוּשׁ יַעֲנֹשׁ. וּבִפְרָט כְּשֶׁמִּזְכִּיר שֵׁם הַשֵּׁם בְּפִיו צִרִיךְ שִׁיזְדַּעְזְעוּ אַבְרָיו וַיִּירָא
מְאֹד. כֹּה"ח אוֹת ל"א.

ב. ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה, כיון שבכל פעם חוזר ונהנה, ואסור ליהנות בלא
ברכה, ב"ח.

ואם הפירות שוים בברכותיהם יצוה להביא לו אותם בזה אחר זה, ממחר"ם גאלנטי סי'
ל"ח, אולם יש חולקים דאסור לעשות כן דהוי ברכה שא"צ וכ"כ ברכי יוסף, כה"ח אות
ב'.

וְהָגַם שֶׁבִּסִּי רַפ"ד סֵעִיף ג' כֹּתֵב דִּיוּצָא ג"כ בְּבִרְכוֹת הַתּוֹרָה שֶׁל ז' עוֹלָיִם מ"מ כְּשֶׁמִּבְרֵךְ
לְעֲצֻמוֹ עֲדִיף, וְרִמְזוּ לְדַבֵּר הָאֵלֶף ל' שֶׁלֹּמָה בְּכָל יוֹם אָנוּ מְקַרִּיבִים לוֹ מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁהֵם
כְּפֹל עֲשָׂרָה זִהוּבִים לְכָל בְּרָכָה הָרִי אֵלֶף זִהוּבִים, אֲבָל בְּיוֹם שַׁבָּת חֲסֵרִים עֲשָׂרִים שֶׁהֵם
מֵאֲתָיִם וְאִ"כּ וּמֵאֲתָיִם בְּסִימָן שֶׁאֵלֶּה ע"ז עוֹנָה "לְנוֹטְרִים אֶת פְּרִי" וּמִרְבִּים בְּרָכוֹת עֲלֵיהֶם
בְּשַׁבָּת וְזֶה עֲדִיף, וְאִח"כּ בְּדֶרֶךְ שְׁנִיָּה "הַיּוֹשֵׁב בְּגִנִּים חֲבָרִים מְקַשְׁבִּים לְקוֹלֶךְ" שֶׁזֶּה בְּבִתִּי
כְּנִסְיוֹת וְאוֹמְרִים לְעוֹלָיִם לִס"ת הַשְּׁמִיעֵנִי ג"כ לְצֵאת יָדִי חוֹבָה וְעִי"ז נִשְׁלָמִים הָאֵלֶף שֶׁהֵם
כִּנְגַד מֵאָה הַבְּרָכוֹת.

ג. גם מי שאינו רגיל בימי חול יש לו לישון בשבת, כ"כ בשער הכוונות דע"ד ע"ד, וזהו
מכלל עונג שבת. כה"ח אות ו'.

וְאֲבָל אֵל יֹאמֶר אָדָם נִישָׁן בְּשַׁבָּת כְּדִי שֶׁנַּעֲשֶׂה מִלֹּאכְתּוֹ בְּמוֹ"שׁ שֶׁמֵּרָאָה שֶׁמָּה שֶׁעוֹשֶׂה

עין משפט ט. הרמב"ם הל' תפילה ונשיאת כפים פ"ז ה"ו

כְּשֶׁחֻגְרָה חֲגֹרֹו מְבָרֵךְ ד' אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בְּגִבּוֹרָה. כְּשֶׁלֹּכֶשׁ
נִעְלָיו מְבָרֵךְ שְׁעָשִׂיתָ לִּי כָּל צָרָכִי. כְּשֶׁמְהַלֵּךְ לִצָּאת לְדֶרֶךְ
מְבָרֵךְ הַמַּכִּין מַצְעָדִי גָבֹר. וּמְבָרֵךְ אָדָם בְּכָל יוֹם בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שְׁלֹא עָשִׂנִי גוֹי. בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שְׁלֹא עָשִׂנִי אִשָּׁה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שְׁלֹא עָשִׂנִי עֶבֶד:

שו"ע או"ח סימן מו סעיף ד

ה. ג. צריך לברך בכל יום שלא עשני גוי^ה, ושלא עשני עבד, ושלא עשני

זה בשביל החול, אלא יאמר ננוח כי שבת היום, מ"א ס"ק א' מס"ח. ומ"מ אל ישן הרבה
שלא יביאנו לידי ביטול תורה, א"ר אות ב'.

ד. כסף משנה: ומברך אדם בכל יום וכו'. כתב הרי"ף ז"ל בסוף ברכות גרסינן בפרק
התכלת (מנחות דף מ"ג:) תניא חייב אדם לברך בכל יום ג' ברכות שלא עשני גוי ובור
ואשה. רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דקא בריך שלא עשני בור א"ל כולי האי אלא
היכי איבריך שלא עשני עבד היינו אשה היינו עבד עבד זיל טפי:

ה. שם במנחות מ"ג, ועכו"ם אינו חייב במצות כלל, ועבד חשוד על גזל ואין לו זכות
אבות, ואשה אינה חייבת בכל המצות, ב"י.

והב"ח כתב שלא עשני גוי עבד ואשה היינו שלא מסר נפשו ביד מלאכו להורידה
בגוף גוי או עבד או אשה. והחיד"א בברכי יוסף כתב אע"פ שהאדם הוא זכר אם יעשה
עבירות כגון משכב זכור מתגלגל באשה, ואם בא על ארמית מתגלגל בגוי, ואם עובד
לשרים עכו"ם ועי"ז מתבטל מתפילין ות"ת ותפלה ושבת הגם שזה באונס מתגלגל בגוי
מקודם ונהיה עבד אח"כ. וע"כ יש לברך ברכות אלו בכל יום ולא די בפעם אחת בימי
חייו כי בכל יום צריך שמירה מהעבירות ויתן הודאה לבורא על כך. כה"ח אות ל"ב.

אם אדם בירך שעשני ישראל או שעשני יהודי, לדעת הב"ח לא יברך שוב, ולא יברך
ג"כ אח"כ לא שלא עשני עבד ולא שלא עשני אשה, ומספק לא יברך הגם שהמ"א מסתפק
אם יכול לברך אח"כ שלא עשני אשה, כה"ח אות ל"ג. אם קדם ובירך שלא עשני אשה
להלכה לא יברך שלא עשני גוי, ולא שלא עשני עבד, הגם שהט"ז דעתו לברך. כה"ח אות
ל"ד.

עבד לא יברך שלא עשני אשה כיון שהוא זיל טפי ממנה.

אשה.

והנשים מברכות שעשני כרצונו^י.

הגה: גר אינו מברך שלא עשני גוי^ז שהרי היה עכו"ם מתחלה.

י. נשים יברכו ברכה זו בלי שם ומלכות, כה"ח אות מ"א. והאשה תברך שלא עשני גויה ושלא עשני שפחה בשם ומלכות, שם מ"ב. והביא שיש חולקים.

ז. וראוי שיברך בלי שם ומלכות, כה"ח אות ל"ו.
ואם הורתו ולידתו בקדושה יברך בשם ומלכות ואם רק לידתו בקדושה אבל הורתו לאו בקדושה צ"ע אם יברך בשם ומלכות, שם אות ל"ו.